

ВІДГУК

опонента, кандидата історичних наук,
доцента Міська Володимира Володимировича,
про дисертацію Гульоватої Лілії Іванівни
на тему «Міжнародна діяльність Львівського університету
у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів
з академічними середовищами країн Європейського Союзу)»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Детальний аналіз дисертаційної роботи Гульоватої Лілії Іванівни на тему «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу)», дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо ступеня актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизни наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повноти викладу результатів роботи в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, відсутності (наявності) порушень академічної доброчесності, а також загальної оцінки роботи.

1. Ступінь актуальності обраної теми

Представлена до захисту робота Гульоватої Лілії Іванівни на тему «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу)», є актуальною, тому що міжнародна діяльність – одна з головних сфер функціонування вищих навчальних закладів, яка включає в себе наукову, навчально-методичну, культурну та інші складові. Крім того, вона є критерієм для їхнього рейтингування, забезпечення визнання у світі. Без розкриття міжнародної діяльності неможливо комплексно охарактеризувати історію того чи іншого

університету, зрозуміти особливості його міжнародних зв'язків у сьогоденні, а також активізувати їх (адже історія міжнародної діяльності засвідчує традиції векторів закордонних контактів, потребу в посиленні конкретних напрямів).

У цьому контексті важливим є аналіз міжнародної діяльності Львівського національного університету імені Івана Франка як одного з провідних вищих навчальних закладів України. Міжнародні зв'язки якого завжди були розгалуженими та активно розвивалися, сприяючи залученню його викладачів і студентів до академічних середовищ різних країн світу, а їхніх представників – у розвиток Львова як інтелектуального центру.

Робота виконана у відповідності до плану науково-дослідних робіт кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка «Суспільно-політичні та національно-етнічні процеси на західноукраїнських землях (остання третина XVIII–XX ст.)» (номер державної реєстрації 0115U003557) і «Політичний та соціокультурний розвиток України: людина, суспільство, влада» (номер державної реєстрації 0118U000603). Тема дисертації у цілому відповідає науковій спеціальності 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць, підтверджує обґрунтованість результатів та висновків щодо міжнародної діяльності Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу).

Структура дисертаційної роботи побудована за проблемно-хронологічним принципом, є логічною, обґрунтованою і відповідає специфіці комплексного дослідження цього питання. Дисертаційне дослідження складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох

розділів, висновків, списку використаних джерел (1029 позицій). Загальний обсяг праці становить 300 стор., з них 213 – основного тексту.

У вступній частині авторка переконливо обґрунтувала актуальність, предмет та об'єкт дослідження, його мету, основні завдання та практичне значення дослідження.

У першому розділі «Історіографія, джерельна база та теоретична основа дослідження» здійснено критичний аналіз історіографії, джерел та сформульовано методологію дослідження (с. 20–32). Оцінюючи стан наукової розробки проблеми, авторка слушно відзначила, що більшість публікацій пов'язані з темою проблеми фрагментарно, що актуалізує вивчення міжнародної діяльності Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу).

Джерельна база теми дисертаційного дослідження є широкою і різноманітною (с. 24–28). Одразу зауважимо, що опрацювання актових джерел (документації) утруднюється тим, що переважна більшість документів за 1990–2010-і рр. знаходиться у підрозділах їхнього продукування, а не в архіві вузу, не мають належного опису (фонд, опис, справа, аркуш). До того ж, ці джерела (зокрема, документація відділу міжнародних зв'язків) мають точковий характер – стосуються окремих подій (наприклад, закордонного відрядження викладача університету чи приїзду до нього представника певної країни) тощо.

Основу дослідження складають неопубліковані та опубліковані джерела. Серед головних – протоколи Вченої ради університету, звіти ректора, факультетські, кафедральні та індивідуальні викладацькі звіти різного рівня, повідомлення про новини зі сфери міжнародної діяльності в університетській пресі та на інформаційних сайтах, матеріали інтерв'ю тощо. Саме залучення цих джерел компенсує відсутність значної історіографічної бази для вирішення завдань дослідження, дозволяє реконструювати

міжнародну діяльність кожного з досліджуваних факультетів за окреслений період, розкрити її специфіку.

Порівняння наукової літератури та різноманітних репрезентативних джерел, низку яких вперше введено до наукового вжитку, дало можливість глибше та об'єктивніше дослідити тему. Використані авторкою теоретико-методологічні засади дослідження відповідають сучасному рівню і специфіці обраної теми.

У другому розділі «Університети й наукові установи Польщі – провідні партнери соціогуманітарних факультетів Львівського університету» (с. 33–119) йдеться про те, що міжнародна діяльність соціогуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, скерована на культурно-інтелектуальне середовище Польщі, була багатовекторною як стосовно географії (охоплювала усі воєводства Республіки Польща), так і форм організації (у межах міжуніверситетських угод про співпрацю та поза ними) й здійснення (стажування викладачів вузу у польських вузах та польських учених у Львівському національному університеті імені Івана Франка; взаємне навчання студентів, у тому числі під час практик та літніх шкіл, організованих у рамках угод про співпрацю; організація та проведення конференцій; виконання спільних проектів (їхня тематика стосувалася, передусім, соціально-економічної, суспільно-політичної та культурної сфер, зокрема охоплювала й питання спільної культурної спадщини), написання (часто у співавторстві із польськими дослідниками) та публікація праць (львівських учених – у закордонних виданнях, а вчених з Польщі – у Львівському національному університеті імені Івана Франка).

Співпраця відбувалася здебільшого з університетами головних міст Польщі – Варшави, Кракова, Вроцлава, Любліна, Жешува, Лодзі, Познані, Гданська, Торуня, Цешина, Катовиць та інших, а також – з інститутами Польської Академії наук, різноманітними товариствами, архівними й адміністративними установами. Вона мала декілька вимірів:

загальноуніверситетський (наприклад, присвоєння представнику культурно-інтелектуальної чи громадсько-політичної сфери, за поданням факультету, почесного звання «Doctor Honoris Causa Львівського університету», або ж ініціатива факультету щодо укладення міжуніверситетської угоди про співпрацю), загальнофакультетський, кафедральний та персональний (у цьому вимірі міжнародної діяльності переважала участь окремих викладачів у міжнародних конференціях на теренах Польщі чи в редколегіях польських видань).

У третьому розділі «Міжнародні зв'язки з університетами та організаціями Німеччини й Австрії» (с. 120–153) наголошено на тому, що міжнародні зв'язки соціогуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка впродовж 1991–2019 рр. з інтелектуальним середовищем Німеччини та Австрії були одними з найбільш активних та багатовекторних як у територіальному вимірі (охоплювали університети та різноманітні наукові організації, фонди тощо Берліна та практично усіх федеральних земель Німеччини, й університети австрійських міст Відень, Грац, Зальцбург, Інсбрук, Лінц, Клагенфурт), так і щодо форм співпраці (стажування, спільні проекти, обмін викладачами тощо).

Особливістю зв'язків з Німеччиною та Австрією було й те, що вони охоплювали більшість соціогуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка та відображали усі рівні (факультетський, кафедральний, індивідуальний) співпраці. Розвитку цих контактів сприяла також наявність у вузі потужних центрів германістики (передусім, на факультеті іноземних мов).

Активізації співпраці соціогуманітарних факультетів з інтелектуальним середовищем Німеччини від початку 1990-х рр. сприяла діяльність у Мюнхені Українського вільного університету, що був одним з головних осередків української діаспори. Співпрацю також забезпечували Німецька служба академічних обмінів та Австрійська служба академічних обмінів у Львові, Гете-Інститут, різноманітні німецькі фонди, Асоціації українських

германістів, Австрійського бюро кооперації з питань освіти, науки та культури, різноманітні міжнародні програми.

Упродовж 1990–2010-х рр. зв'язки соціогуманітарних факультетів з німецькомовним інтелектуальним середовищем ЄС постійно розширювалися завдяки появі та активізації у Львівському національному університету імені Івана Франка нових наукових напрямів і тем, у спільному розробленні яких були зацікавлені партнери з Німеччини та Австрії, укладанню двосторонніх угод про співпрацю з університетами зазначених країн Європейського Союзу.

У четвертому розділі «Інші вектори співпраці з університетським та науковим середовищем країн Європейського Союзу» (с. 154–205) зауважено на тому, що крім Польщі, Німеччини та Австрії, соціогуманітарні факультети Львівського національного університету імені Івана Франка упродовж кінця ХХ–ХХІ ст. підтримували активні зовнішні зв'язки з усіма (окрім Мальти) країнами ЄС. Форми співпраці були традиційними, проте варто наголосити на значній частці у міжнародній діяльності, спрямованій на ЄС, великих спільних проектів, які підтримувались відповідними міжнародними програмами (наприклад, Програмою Балтійського університету) та стажувань у рамках програми Еразмус.

Велике значення для співпраці з країнами ЄС мали спеціалізовані центри, відкриті при факультетах Львівського національного університету імені Івана Франка. Наголошено на тому, що низка географічних напрямків у межах цього вектору міжнародних зв'язків розвивалася завдяки конкретним викладачам, наприклад, І. Крібі, І. Лосевій, Т. Бурейчак, Т. Яхонтовій (співпраця з країнами Північної Європи), Б. Чумі (контакти історичного факультету з Іспанією), К. Островській, В. Корнят і В. Лободі (розширення зв'язків з Португалією) тощо.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація характеризується логічним та послідовним викладом матеріалу, з'ясуванням численних маловідомих фактів, пов'язаних із міжнародною діяльністю Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу).

Наукова новизна роботи зумовлена формулюванням проблеми, яку донині не виокремлювали як об'єкт і предмет спеціального наукового дослідження.

У дисертації вперше в українській історичній науці:

– здійснено комплексне дослідження міжнародної діяльності Львівського університету імені Івана Франка в 1990–2010-х рр., скерованої на країни ЄС (на прикладі його соціогуманітарних факультетів);

– у науковий вжиток введено значну кількість неопублікованих джерел та на їхній основі охарактеризовано маловідомі сторінки історії університету;

– систематизовано та проаналізовано наявні опубліковані джерела та історіографію, які дають змогу розкрити історію міжнародних зв'язків Львівського університету імені Івана Франка в новітній період його історії;

уточнено та доповнено:

– інституційний та біографічний виміри історії Львівського університету імені Івана Франка кінця ХХ – перших десятиліть ХХІ ст. (на прикладі міжнародної діяльності);

набули подальшого розвитку:

– теоретично-методологічні підходи для дослідження теми, що є важливим з погляду майбутнього висвітлення історії міжнародної діяльності Львівського університету імені Івана Франка загалом.

4. Повнота викладу результатів роботи в наукових публікаціях, зрахованих за темою дисертації

Основні результати пошуку та наукового дослідження Гульоватої Лілії Іванівни на тему «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з

академічними середовищами країн Європейського Союзу)» достатньою мірою відображають наукову новизну, сутність, практичне значення результатів дослідження, які викладено у чотирьох публікаціях, три – у фахових наукових виданнях України, одна – закордонна.

Апробація результатів дослідження відбувалася на міжнародних, наукових конференціях, методологічних семінарах і звітних наукових конференціях викладачів і аспірантів історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (2016–2020 рр.).

5. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Перевірка у системі виявлення збігів «Unicheck» дисертації Гульоватої Л. І. на тему «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу)» свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності (дата перевірки 05.04.2021 р.). Зокрема, схожість складає 8,73 %, з них 8,63 % – джерела з Інтернету, 2,75 % – джерела з бібліотеки. Відповідна довідка підготовлена І. М. Куньо, заступником начальника НДЧ, адміністратором Львівського національного університету імені Івана Франка у системі виявлення збігів «Unicheck».

6. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому, дисертаційна робота є завершеним самостійним та цілісним науковим дослідженням. Втім, у результаті аналізу змісту дисертаційної роботи Гульоватої Л. І., віддаючи належне рівню її підготовки, вважаємо доцільним відзначити наступні дискусійні питання, висловити зауваження та побажання.

1. Вважаємо, що об'єкт дослідження (с. 16) сформульовано не зовсім коректно, тому що предмет дослідження є ширшим за об'єкт.

2. На нашу думку, аналізувати понятійну сферу дослідження, як-от, «університет», «соціогуманітарні факультети», «академічні середовища» (с. 15) все ж таки варто не у вступній частині роботи, а у підрозділі 1.3. Теоретико-методологічні підходи.

3. Наголошуємо на тому, що авторці варто було б при викладі матеріалу використати один із сучасних методів «персональна історія» з метою більш детального вивчення тих постатей, які найбільше доклалися до міжнародної співпраці Львівського національного університету імені Івана Франка з академічними середовищами країн ЄС.

4. Дотримуємося думки, що «Енциклопедію Львівського університету» (с. 20), матеріали університетської газети «Каменяр» (с. 22) все ж таки варто аналізувати у підрозділу 1.2. Огляд джерел, а не у 1.1. Історіографія проблеми. Тим більше, що на с. 24 авторка наголошує, що це є «довідникова праця».

5. Переконані у тому, що залучення до аналізу досліджуваної проблеми історіографічних праць і архівних матеріалів академічного середовища країн ЄС значно б посилює дисертацію.

6. Видається логічним проведення порівняльної характеристики міжнародної діяльності вишів різних регіонів України з академічними середовищами країн ЄС у досліджуваний період.

7. Авторкою не проаналізовано фінансові можливості участі Львівського національного університету імені Івана Франка у міжнародній співпраці упродовж 1991–2019 рр.

8. Робота значно виграла, якщо б здобувачка, аналізуючи міжнародну діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу), подала у додатках а) перелік основних форм цієї співпраці; б) прізвища працівників факультетів і студентів, які стажувалися або ж навчалися за кордоном; в) спільні видані праці, проведені наукові конференції, «круглі столи» тощо; г) іменні стипендії зарубіжних меценатів, грантові та інші програми міжнародних освітніх організацій, закордонних програм, фондів, установ, організацій тощо; г) прізвища закордонних партнерів, відзнаки, отримані від іноземних установ та держав тощо.

9. У тексті дисертації зустрічаються помилки (с. 2, 9, 11, 20, 28 та інші), недоречності. Наприклад, «Проблематика історії міжнародної діяльності ЛНУ імені Івана Франка в новітній період у науковій літературі представлена досить непереконаливо» (с. 20). Загальний список використаних джерел сформовано в дещо застарілій формі, деякі із джерел вимагають певної корекції (с. 296) тощо.

7. Відповідність роботи встановленим вимогам і загальний висновок

1. Дисертація «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу)» є самостійним і завершеним науковим дослідженням.

2. Основні положення дисертації науково обґрунтовані, мають характер наукової новизни, а достовірність і вірогідність висновків забезпечені під час дослідження.

3. Поставлену авторкою мету, сформульовані завдання дослідження розв'язано ґрунтовно та доказово, їх зміст викладено в основних висновках дисертації, які сформульовано виважено і переконливо.

4. Структура дисертації та зміст відповідають чинним вимогам до дисертацій ступеня доктора філософії. Назва роботи відповідає меті та змісту.

Отже, дисертація Гульоватої Лілії Іванівни «Міжнародна діяльність Львівського університету у 1991–2019 рр. (на прикладі співпраці соціогуманітарних факультетів з академічними середовищами країн Європейського Союзу)» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає кваліфікаційним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), відповідно до «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (постанова

Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р.). Це дає підстави для присудження Гульоватій Лілії Іванівні наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Опонент

кандидат історичних наук, доцент
кафедри історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук,
декан історичного факультету
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

В. В. Місько

Учений секретар Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

В. Р. Гевко